

VIESTINTÄ- JA VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa

- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin

- Erilaisten tekstien tuottaminen
Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta

- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta

- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
 Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
 Käyttää perustietoa kaavamaisesti
 Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
 Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen saamen kielellä
  - Opiskelija
    - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
    - asettaa viestinnälleen tavoitteita
    - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
    - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
    - esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin
- Erilaisten tekstien tuottaminen saamen kielellä
Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta
- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen saamen kielellä
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta
- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa

Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
 Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen romanikielellä
 Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
 Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin

- Erilaisten tekstien tuottaminen romanikielellä
Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta
- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen romanikielellä
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta
- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita

Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syväisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
 Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
- Eri lähteistä hankittujen viitottujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
 Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten viitottujen tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita esitetyn, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin
- Erilaisten viitottujen tekstien tuottaminen
 Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee käytänteiden mukaisia viitottuja tekstejä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Suomalaisen viittomakielen ja viittomakielisen kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu viittomakielisen kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - ymmärtää erilaisia näkökulmia viittomakieliseen kirjallisuuteen

- Erilaisten viitottujen tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee viitottuja tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta viitotusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan viitottuja tekstejä palautteen pohjalta

- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää tietoa monipuolisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä

Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa

- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin

- Erilaisten tekstien tuottaminen
Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta

- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta

- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään kirjoitetussa muodossa valinnan mukaan
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää tietoa monipuolisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti

Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen omalla äidinkielellä
 Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa

- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
 Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin

- Erilaisten tekstien tuottaminen omalla äidinkielellä
 Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
 Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta

- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen omalla äidinkielellä
 Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta

- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
  - Opiskelija
    - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
    - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
    - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
 Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
 Käyttää perustietoa kaavamaisesti
 Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
 Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuunnitelmia
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

- Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija
  - viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
  - asettaa viestinnälleen tavoitteita
  - perustelee mielipiteensä ja väitteensä ymmärrettävästi
  - toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
  - esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita tarkoituksenmukaista alan käsitteistöä käyttäen
  - ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
  - kehittää suomen kielen taitoaan tavoitteellisesti

- Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija
  - tuntee omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
  - tunnistaa erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
  - hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
  - tekee muistiinpanoja ja tiivistää keskeisiä ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
  - noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti

- Erilaisten tekstien tuottaminen
Opiskelija
  - viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
  - tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
  - käyttää pääosin kielen perusrakenteita
  - käyttää kirjoitetun kielen käytänteitä tarkoituksenmukaisesti
  - käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija
  - tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkitystä
  - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin
  - lukee monipuolisesti suomenkielistä kirjallisuutta

- Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija
  - tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
  - tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
  - antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
  - muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta

- Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija
  - esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
  - edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
  - noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
 Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
 Käyttää perustietoa kaavamaisesti
 Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
 Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi, pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

- Toisen kotimaisen kielen käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
 Opiskelija
  - selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä vuorovaikutustilanteista
  - tulkitsee alaansa liittyviä suppeita tekstejä
  - tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alaan liittyvää sanastoa
  - arvioi ja kehittää kielitaitoaan

- o ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen Suomessa ja Pohjoismaissa

Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Toisella kotimaisella kielellä viestiminen työelämän vuorovaikutustilanteissa
Opiskelija
  - o selviytyy päivittäisissä rutiininomaisissa työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
  - o ilmaisee itseään tilanteen mukaan käyttäen ruotsin kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
- Erilaisten tietolähteiden hyödyntäminen
Opiskelija
  - o valikoi ja hyödyntää erilaisia tietolähteitä toisella kotimaisella kielellä
- Kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen ymmärtäminen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
Opiskelija
  - o ymmärtää ja huomioi ruotsin kielen aseman kansalliskielenä ja sen merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
  - o ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää tietoa monipuolisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä

Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Kommunikation och interaktion på det andra inhemska språket, finska, obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Att använda det finska språket i muntliga och skriftliga kommunikationssituationer

Den studerande

- använder sina färdigheter i finska muntligt och skriftligt i olika slags kommunikationssituationer
- uttrycker sig ändamålsenligt med beaktande av situation och i växelverkan med andra
- analyserar, tolkar och producerar texter och instruktioner
- fördjupar sin uppfattning om de egna färdigheterna i finska och utvecklar sina strategier för språkstudier

Att söka och använda information från olika finskspråkiga källor

Den studerande

- söker information från olika källor på finska
- kritiskt granskar och använder olika typer av informationskällor på ett mångsidigt sätt i sin kommunikation.

Att förstå betydelsen av att kunna finska i situationer och sammanhang som anknyter till arbetslivet

Den studerande

- förstår betydelsen av det finska språket i vardagen och inom arbetslivet
- utvecklar sina färdigheter i finska i olika slags kommunikationssituationer med anknytning till arbetsliv

Kommunikation och interaktion på det andra inhemska språket, finska, valbara mål för kunnandet, 3 kp

Att diskutera och argumentera målinriktat och ändamålsenligt

Den studerande

- tar aktivt del av diskussioner
- uttrycker, formulerar och motiverar sina åsikter i växelverkan med andra
- värdesätter och tar andras åsikter i beaktande i diskussion

Att tolka och producera texter som anknyter till arbetsliv

Den studerande

- uttrycker och tolkar texter som anknyter till det egna yrkesområdet
- producerar ändamålsenliga texter som behandlar den egna inriktningen och yrkesområdet

Att utveckla strategier för språkstudier

Den studerande

- utvecklar sina färdigheter för språkstudier och lär sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för studierna och för att utveckla sina kunskaper

Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä, pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

- Vieraan kielen käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
Opiskelija
  - selviytyy suullisissa vuorovaikutustilanteissa kielitaitoaan käyttäen
  - keskustelee alastaan
  - tuottaa alansa liittyviä tekstejä
  - tulkitsee alansa liittyviä tekstejä
  - arvioi ja kehittää kielitaitoaan.
- Tiedon hakeminen erilaisista vieraskielisistä lähteistä
Opiskelija
  - hakee toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa eri lähteistä
  - arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.
- Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen
Opiskelija
  - tuntee opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin vaikutuksen vuorovaikutustilanteeseen
  - viestii monikielisessä ja kulttuurisessa ympäristössä opiskelemallaan kielellä
  - kohtaa ihmiset yhdenvertaisesti ja positiivisella asenteella.

Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Vieraalla kielellä viestiminen työelämän tilanteissa
Opiskelija
  - selviytyy työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista vahvistaen hyvää työkulttuuria
  - ilmaisee itseään tilanteen edellyttämällä tavalla.

- Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä
  - Opiskelija
    - vaikuttaa rakentavasti eri medioissa
    - viestii arjen tilanteissa, jotka edellyttävät omien oikeuksien ja velvoitteiden tuntemista
    - ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet.

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
 Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
 Käyttää perustietoa kaavamaisesti
 Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
 Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 Käyttää tietoa monipuolisesti
 Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Toiminta digitaalisessa ympäristössä, pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

- Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden valinta ja käyttö
Opiskelija
  - valitsee käyttötarkoituksen mukaiset laitteet ja sovellukset
  - käyttää yleisimpiä digitaalisia laitteita ja niiden toimintoja ja asetuksia

- Digitaalisten palveluiden ja sovellusten käyttö
Opiskelija
  - hakee, käsittelee ja siirtää eri muotoista tietoa
  - käyttää yleisimpiä toimistosovelluksia tekstinkäsittelyä, taulukkolaskentaa ja esitysgrafiikkaa
  - arvioi digitaalisen sisällön luotettavuutta
  - käyttää yleisimpiä digitaalisia palveluita

- Vastuullinen ja turvallinen toiminta digitaalisessa ympäristössä
Opiskelija
  - ottaa huomioon tekijänoikeudet tiedon käyttämisessä ja jakamisessa
  - tunnistaa oikeutensa ja vastuunsa omien tietojen luovuttamisessa sähköisiin palveluihin
  - suojaa henkilökohtaisia tietojaan ja yksityisyyttään
  - tunnistaa tyypillisimpiä kyber- ja tietoturvaohkia
  - tuntee yleisimmät tietoturvakäytänteet
  - noudattaa tietosuojaa
  - käyttää viestipalveluita ja sosiaalisen median palveluita vastuullisesti
  - tunnistaa digitaalisten laitteiden ja sovellusten käytön vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin

Toiminta digitaalisessa ympäristössä, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen
Opiskelija
  - tunnistaa työnsä kannalta keskeisiä verkostoja ja yhteisöjä
  - hyödyntää yhteisöllisen työskentelyn alustoja ja palveluita
  - rakentaa ammatillista verkkoidentiteettiään

- Digitaalisten sisältöjen tuottaminen ja jakaminen ammattiinsa liittyvissä verkostoissa
Opiskelija
  - tuottaa ja jakaa vastuullisesti digitaalista sisältöä ammattiinsa liittyvissä verkostoissa
  - hyödyntää lisensointia sisältöjen jakamisessa ja muokkaamisessa

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa

Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti

Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja

Käyttää perustietoa kaavamaisesti

Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa

Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti

Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot

Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti

Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa

Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti

Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita

Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot

Käyttää tietoa monipuolisesti

Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa

Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti

Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja

Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä

Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti

Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa

Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti

Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita

Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti

Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti

Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

Taide ja luova ilmaisu, pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

- Tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille
Opiskelija
  - hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään
  - tunnistaa esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta
  - tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.
- Ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
Opiskelija
  - kehittää omaa luovaa ilmaisuaan
  - ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- Ilmaisee itseään luovasti kirjoittamalla
Opiskelija

- kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja
- hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä
- käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena

Taide ja luova ilmaisu, valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

- Havainnoi ja kerää tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä
Opiskelija
  - havainnoi kulttuuriympäristöään
  - kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta
- Suunnittelee ja kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin
Opiskelija
  - suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja
  - kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin

TYDYTTÄVÄ 1

Tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti
Tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
Käyttää perustietoa kaavamaisesti
Arvioi omaa suoriutumistaan

TYDYTTÄVÄ 2

Toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
Tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

HYVÄ 3

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti
Ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
Hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
Käyttää tietoa monipuolisesti
Arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

HYVÄ 4

Toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
Toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
Ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
Soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta

KIITETTÄVÄ 5

Toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa

Toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti

Ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita

Hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi

Soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti

Kehittää suunnitelmallisesti toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojensa pohjalta